Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIV. № 195 JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, OCTOBER 11, 1997 CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 11-го ЖОВТНЯ 1997р. Ч.195 РІК CIV.

Амбасада ЗСА в Києві розглядає справу М. Гельбіґ

Джерзі Сіті, Ню Дж. — Як повідомляє про свою справу Марійка Гельбіґ, 18-го квітня 1997 року внесено кримінальну скаргу на генерального директора спільного підприємства „Авскопрут” Анатолія Попадюка, який, користаючись становищем генерального директора, сфальшував документи, використав вкладені подорожнім бюром „Сковп” фонди для відкриття власних підприємств і власного збагачення. В спільному підприємстві є і третій партнер, з Австрії. Спроби М. Гельбіґ переконати австрійського партнера викинути А. Попадюка були невдалі, а причини вона зрозуміла щойно при спробах перепродати свою частину. За посередництвом Комерційного відділу американської амбасади з Відня представлено в лютому 1997 року документи, котрі доказують, що австрійська фірма Auktions und Handelsgesellschaft не існує від 1991 року. Щоб уникнути податків із доходів з підприємства в Україні, власник Г. Гундендорфер витягнув її з реєстру фірм в Австрії. Додаткові документи, представлені австрійським судом, підтверджують документ амбасади ЗСА з Відня.

Документи, котрі були подані нормальними процесуальними каналами адвокатами М. Гельбіґ (Я. Онишком і Н. Гнатівом), зникли не тільки з прокуратури в Івано-Франківському, але і з Генеральної прокуратури в Києві. Відтак двократно прокуратура Івано-Франківської области відкидала кримінальну скаргу (за підписом місцевого прокурора Ренажевського).

Однак М. Гельбіґ особисто добилася 31-го липня до заступника головного прокурора в Києві Віталія Щоткіна, представила ряд доказів і доробленних вже А. Попадюком додаткових фальсифікацій (від квітня 1997 року). Вона попередила п'ятьох присутніх членів слідчого відділу і В. Щоткіна, що вона є свідома із довголітніх товариських зв'язків Олега Литвака, номіната на генерального прокурора, з А. Попадюком, однак це не оправдує злочину Попадюка.

8-го серпня 1997 року Генеральна прокуратура в Києві сама відкрила слідство — порушення кримінальної справи щодо А. Попадюка. Порушено справу за фактом службового підлогу, фальсифікацій і підписів в установчих документах та шахрайства. Комерційний аташе амбасади ЗСА в Києві Андрій Бігун 13-го серпня дістав офіційне повідомлення, що слідство розпочалось.

Тим часом 22-го серпня О. Литвак став назначеним виконуючим обов'язки генерального прокурора України, і ряд „незрозумілих подій” отримав свій початок. 26-го вересня адвокати М. Гельбіґ, на відкриттю цивільного процесу в Івано-Франківському, були повідомлені адвокатом А. Попадюка, що кримінальна справа відкликана. Прокурора Щоткіна, котрий був відкрив кримінальну справу в Києві, О. Литвак до тижня замінив Ренажевським з Івано-Франківського, закрили і справу без перевірки документів 9-го вересня 1997 р., не повідомивши М. Гельбіґ, її адвокатів, ані Комерційний відділ амбасади ЗСА.

Як видно з постанови 9-го вересня ц. р., Ренажевський замість перевірки матеріялів без будьяких підстав звернувся до Генеральної прокуратури України з вимогою скасувати постанову про пору-

(Закінчення на стор. 3)

Американські кредити є вигідніші для України, ніж німецькі

Київ(Р.Р.). — Президент України Леонид Кучма прийняв заступника голови правління компанії „Сіменс” Юнга Фолькера. Під час зустрічі обговорено необхідність приспішити виконання проєкту компанії „Сіменс”, який передбачає виробництво мамографів в Україні. Юнг Фолькер повідомив, що для компанії „Сіменс” відкрито німецьку кредитову лінію, межу якої на сьогодні ще не використано.

Л. Кучма висловив думку про доцільність зниження рівня німецьких кредитових ставок і забезпечених внесків з метою скоротити вартість проєкту й підвищити конкурентноспроможність кінцевого продукту. За словами Л. Кучми, німецькі кредитові лінії значно дорожчі, ніж американські, італійські та японські.

Голова Національної агенції України реконструкцій і розвитку Роман Шпек, який також брав участь у зустрічі, повідомив, що сума кредитової та забезпеченої ставки американських кредитових ліній становить 17–19 відсотків, а німецької — 21–24 відс. Тому Україна проєкти з виробництва сільсько-господарської техніки переорієнтувала на використання американських кредитових ліній.

Дж. Ріно відповідає критикам

Вашінгтон. — Впродовж останніх кількох місяців на адресу Дженет Ріно, головного прокуратора ЗСА, сиплються безнастанно критичні завваги з приводу розгляду справи фінансів виборчої кампанії, нею очолюваним Департаментом юстиції. Найбільше критикують республіканці, котрі вже давно вимагають, щоб для розгляду цієї справи призначити незалезного слідчого, але Дж. Ріно на це досі не погоджується.

Коли останніми днями, Білий Дім передав відеомагнітофонні стрічки із записами зустрічей президента Билла Клінтона в Овальному бюрі з жертводавцями значних сум грошей на передвиборчу кампанію демократів, то знову виникло питання потреби незалежного слідчого. Але Дж. Ріно і під цим разом не далася зловити на провокацію забарвлену панікою та різного роду погрозами.

Все ж таки у четвер, 9-го жовтня, головний прокуратор ЗСА виступила на пресовій конференції з резолютною обороною поведінки свого департаменту та переведення слідства в згаданій справі його працівниками. При тому підкреслила, що є дуже невдоволена поведінкою Білого Дому, який не повідомив її про існування відеомагнітофонних стрічок із записами згаданих зустрічей. Одначе відразу зазначила, що покищо навіть на згаданих стрічках немає ніяких натяків на будь-які зловживання.

У відповідь на її виступ республіканський сенатор Орін Геч з Юта, котрий є головою Сенатської юридичної комісії, заявив, що застановляється чи не перевести зізнань про якість і форму полагодження цієї справи Департаментом юстиції під керівництвом Дж. Ріно.

Відбулася таємна зустріч Б. Нетанягу з Я. Арафатом

Єрусалим. — Газета „Ню Йорк Пост”, покликуючись на анонімні джерела, поінформувала, що цими днями відбулася таємна зустріч ізраїльського прем'єр-міністра Беньяміна Нетанягу з керівником Палестинської самоуправної території Ясіром Арафатом.

Політичні аналітики пов'язують цю подію зі звільненням з ізраїльської тюрми духового лідера Гамасу шейха Ахмеда Яссіна. У висліді обставини складаються в той спосіб, що тепер палестинці західнього берега Йордану і смуги Ґаза мають двох лідерів, які є суперниками і будуть намагатися поділити сфери впливу. Можливо, саме це й змусило Я. Арафата погодитися на зустріч з Я. Арафатом.

Під час зустрічі Я. Арафат нібито попросив ізраїльську сторону надати йому секретні інформації щодо діяльности Гамасу у межах Палестинської самоуправної території. Колись ізраїльтяни самі пропонували таку інформацію Я. Арафатові, але тоді він не хотів діставати її з рук жидів.

Тим часом міністер закордонних справ Ізраїля Давид Леві виступив з гострою критикою на адресу прем'єра Б. Нетанягу, відверто сказавши, що втратив будь-яке довір'я до прем'єра і „більше не

(Закінчення на стор. 3)

ДЕНЬ КОЛЮМБА

З уваги на свято День Колюмба в понеділок, 13-го жовтня, „Свобода” не друкуватиметься. Перше число „Свободи” наступного тижня друкуватиметься у вівторок, 14-го жовтня, з датою середи. — **Ред.**

Україна і Мадярщина відкрили представництва в НАТО

Київ (УНІАР). — Україна і Мадярщина стали першими країнами-нечленами НАТО, які відкрили свої офіційні представництва у Північно-атлантичному оборонному союзі.

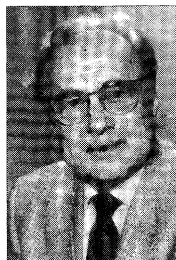
8-го жовтня під час засідання Ради НАТО голова місії України Борис Тарасюк та амбасадор Мадярщини Андрас Шимарі вручили вірчі грамоти генеральному секретареві Гавієрові Соляні.

Б. Тарасюк, який до цього часу був амбасадором України в країнах Бенелюксу, заявив, що відкриття представництва є кроком до здійснення підписаної в липні в Мадриді хартії між Україною і НАТО. Він підтвердив стратегічну лінію України, спрямовану на поступову інтеґрацію до европейських і евроатлантійських структур.

Відкриття постійних представництв в ранзі амбасад при НАТО передбачено прийнятим в травні актом про створення Ради евроатлантійського партнерства. До нього разом з 16 країнами НАТО входять ще 28 держав, нечленів альянсу.

Помер пастор О. Гарбузюк

Чикаго, Ілл. — Тут в суботу, 4-го жовтня, помер на 77-му році життя широко відомий в українській громаді пастор Олекса Гарбузюк.

Св. п. О. Гарбузюк

Ще в серпні цього року українська баптистська церква в Бервині, Ілл., урочисто відзначила 50-річчя його пресвітерського служіння, на яке зібралося велике число вірних, що бажали подякувати пасторові Гарбузюкові за велику працю, яку він виконував продовж 50 років.

Пастор О. Гарбузюк був рукоположений в Німеччині у 1947 році та від того часу дбав про духове життя своїх вірних, але також про їхню долю та майбутнє, яке в тому часі було ще дуже непевне.

1949 році він із своєю родиною й більшістю членів його церкви поселилися в Чикаго і там пастор негайно включився не лише в церковне, але й громадське та культурне українське життя. За його ініціятивою закуплено два доми молитви, 41 рік передавано окремі радіоавдиції, а 15 років щоденно програму „Голос Євангелії в Україну”.

Пастор О. Гарбузюк, уродженець Рівного, був широко відомим українським патріотом та активістом, за що цькували його совєтські чинники у своїй пресі, особливо за те, що він включився активно у працю Українського Народного Союзу, дописував до щоденника „Свобода” та був учасником кількох конвенцій.

Громада в Ню Йорку відзначить три річниці

Джерзі Сіті, Н. Дж. /Х. В-Ф./ — До редакції щоденника „Свобода” заходить на розмову група громадян, членів Крайового Комітету для Відзначення 50-ліття „Акції „Вісла”, 55-ліття заснування УПА та 50-ліття рейду деяких відділів УПА на Захід, які розуміють вагомість утривалення пам'яті минулого та хочуть про це розповісти читачам, а також повідомити про їхні заходи у відсвяткуванні цих важливих річниць.

Всі прибулі — це члени Ділового комітету: Варка Бачинська—голова, Лев Футала, Марія Дупляк, Юліян Котляр —заступник голови, Зеня Брожина —кореспонденційний секретар і вільні члени — д-р Степан Ворох і Олександер Білевич. Вони є головними рушіями підготови та переведення запланованих на суботу, 18-го, та неділю, 19-го жовтня, святочних програм відзначення тих трьох річниць. Крім них, до згаданого комітету входять Осип Труш — протоколярний секретар, Богданна Походай — фінансовий референт і вільні члени — Михайло Ковальчин і Володимир Янів, які також вклали свою працю для того, щоб все відбулося велично і гідно.

Про так зване добровільне переселення українців з їхніх прадідівських земель, які по Другій світовій опинилися під польською окупацією, до УССР, було домовлено ще в 1944 році між СССР і Польським комітетом національного визволення. Одначе коли народ відмовився добровільно

В редакції „Свободи” члени Ділового комітету: /зліва, сидять/ М.Дупляк, В. Бачинська, З. Брожина; /стоять/, О. Білевич, Л. Футала, Ю. Котляр, д-р С. Ворох

покидати рідні оселі, то тоді польські військові каральні частини від квітня до липня 1947 року перевели жорстоке насильне виселення 150,000 українців до північно-західньої Польщі на відібрані від німців землі. Про ту жорстоку „етнічну чистку” українців у повоєнній Польщі треба пригадувати світові.

Вагомість заснування УПА в 1942 році відома кожному, бо це була заява перед цілим світом про те, що український народ готовий боротися за свою незалежність навіть з двома могутніми ворогами — Німеччиною і Совєтським Союзом.

Незвичайно важливими були рейди деяких відділів УПА до Західної Европи, бо це дало можливість сказати світові правду про визвольну боротьбу в Україні та покласти кінець фальшуванню правди про ту боротьбу.

Про ті важливі події з-перед півстоліття, котрі були скроплені кров'ю

(Закінчення на стор. 3)

В Україні

(З інформацій УНІАР)

СПРИЯЮТЬ ВИРОБНИЦТВУ ТЕЛЕВІЗОРІВ

КИЇВ. — Міністер промислової політики Василь Гуреєв сказав на зустрічі з журналістами, що для захисту українського виробництва телевізорів буде введено сертифікацію. За його словами, багато імпортованої техніки ввозиться в розкомплектованому вигляді, а комплектують її на українських підприємствах. Таким чином вартість імпортованої продукції знижено, оскільки імпортери ухиляються від сплати ввізного мита й отримують пільги на підприємствах при виплаті податку на додану вартість. Місцеві виробники не можуть конкурувати із закордонними. Українські телевізори сьогодні коштують 550 грн., а повинні б коштувати 420–450 грн. Уряд вживає заходи для відновлення комплексного виробництва телевізійної техніки. Плянується відновити випуск окремих частин для українських телевізорів. На сьогоднішній день при виробництві українських телевізорів використовується 90–100 відсотків частин закордонного виробництва. Передусім ідуть пошуки інвесторів для відновлення виробництва кінескопів у Львові.

ДВАНАДЦЯТИРІЧНИЙ СТУДЕНТ

ЛЬВІВ. — Дванадцятирічний львів'янин Роман Руденко свої відмінні оцінки отримує не в школі, а в Університеті ім. Івана Франка на механіко-математичному факультеті. Він народився в сім'ї педагогів і батьки зуміли вчасно оцінити його здібності. Отож замість дитячої світлички, він пішов до першої кляси. Тоді екстерном здав за другу і за кілька років його прийняли до фізико-математичного ліцею. Цієї осені він став студентом університету, перестрибнувши п'ять ступенів середньої школи. Хлопчик мріє бути програмістом. Його здібності проявляються не лише в точних науках, але й у вивченні чужих мов. Отож педагоги передбачають, що згодом він, можливо, стане науковцем.

СЕВАСТОПІЛЬСЬКА МАДОННА

СЕВАСТОПІЛЬ. — Художній музей міста отримав подарунок від Донецького обласного художнього музею — скульптуру „Севастопільська Мадонна”. Її створив заслужений художник України Микола Єсиненко під враженням розповіді моряків. Зокрема про те, як липневим ранком 1941 року в Балаклавській бухті сигнальник побачив кількох людей, що цілу ніч плинли до берега після того, як їхній корабель затонув. Серед них була жінка, котра плила, тримаючи над головою сповите немовля. Скульптор був так вражений, що відтворив жінку з дитям на голові та хвилями, які б'ють її в обличчя.

РОТАЦІЯ АМБАСАДОРІВ

КИЇВ. — Президент України Леонид Кучма підписав низку указів, згідно з якими амбасадора України в Греції Бориса Корнієнка, у Швайцарії Олександра Сліпченка, в Німеччині Юрія Костенка, в Туреччині Ігоря Турянського звільнено із займаних постів у зв'язку з переходом на іншу працю — в центральний апарат Міністерства Внутрішніх Справ України. Амбасадора України у Франції Юрія Кочубея звільнено у зв'язку з виходом на пенсію. На його місце призначено Анатолія Зленка. Генеральним консулом України в Кракові, Польща, призначено Зиновія Куратського, генеральним консулом України в Торонто, Канада, став Микола Кириченко.

НАГОРОДИ ДЛЯ ПИВА

ПОЛТАВА. — Генеральний директор акціонерного товариства „Полтавапиво” Микола Суткович повернувся з міжнародної виставки „Пивоіндустрія-97”, що відбулася в Києві. Він привіз срібну і бронзову медалі, якими відзначено полтавське світле пиво „Гоголівське” і „Гелон”. Такі ж нагороди вже мають пиво „Деканські вечори” і „Старий млин”. Отже весь асортимент продукції підприємства „Полтавапиво” має нагороди. Пиво не пастеризоване, високої якости і користується популярністю серед споживачів. Полтавська фірма відкрила крамницю-бару „Диканські вечори” у Дніпродзержинському.

МАЖОРИТАРНУ СИСТЕМУ ВИБОРЮЮТЬ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДІ

КИЇВ. — Співголова Прогресивної Соціялістичної Партії України Володимир Марченко повідомив, що прихильники мажоритарної виборчої системи взяли справу нового виборчого закону до Конституційного суду. Вони вважають, що під час прийняття нового виборчого закону було порушено конституційні норми і процедуру. „Вибори за змішаною системою — це новий етап у будівництві буржуазного суспільства в Україні”, — вважає В. Марченко. Партійні лідери, на його думку, цим законом захищатимуть виключно свої власні інтереси.

У СВІТІ

ЗВІТИ ДВОХ ОКРЕМИХ ГРУП оборони людських прав стверджують, що існують незаперечні докази того, що військо конгського президента Лаврента КабілІ, від минулої осени вбило велику кількість цивільних втікачів і ці вбивства не припиняються й досі. Президент Л. Кабіля все ще не допускає намагань Організації Об'єднаних Націй провести слідства декількох місць у різних частинах Конго, колишнього Заїру, де догадуються були вбиті та похоронені тіла тисячі руандських втікачів з племени гуту.

У ФРАНЦУЗЬКОМУ МІСТІ БОРДО, в середу 8-го жовтня розпочалася розправа 87-річного Моріса Папона, одного із співробітників французького уряду Віші під час німецької окупації. М. Папона оскаржують у співучасті в німецьких злочинах проти людства. Крім того його оскаржено у надто швидкому виконанні німецьких наказів щодо жидів у південнозахідній Франції, де він організував депортацію принайменше 1,560 жидів з Бордо до Дрансі, на північ від Парижа, де був концентраційний табір, звідкіля всіх вивозили до Авшвіцу, з котрого майже ніхто з вивезених не повернувся. Ця розправа притягнула увагу цілого світу, бо на думку аналітиків це не тільки розправа над одним чоловіком, а радше над справою французької колябораці з німцями під час Другої світової війни.

В АМЕРИЦІ

У ЦЬОГОРІЧНИХ ВИБОРАХ, важливою політичною подією будуть губернаторські вибори в Ню Джерзі, де стейтовий сенатор демократ Джеймс МекҐріві намагається усунути теперішнього республіканського губернатора Крістін Тодд-Вітман. З уваги на те, що теперішній губернатор є досить популярною особистістю не тільки в стейті Ню Джерзі чи серед своїх однопартійних друзів, але у загальному політичному житті країни, то її демократичний суперник уживає всіх заходів для того, щоб популяризувати свою кандидатуру.

НОВА АДРЕСА УНСоюзу, „СВОБОДИ” і „Українського Тижневика”

яка ввійде в життя від

понеділка, 13-го жовтня 1997 року:

SVOBODA
P. O. Box 280
2200 Route 10
Parsippany, NJ 07054
Tel.: (973) 292-9800

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.
Svoboda: (201) 434-0237; Fax: (201) 451-5486. UNA: (201) 451-2200
Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com
Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
Головний редактор: Зенон Снилик
Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Українсько-російська зустріч

В останню неділю вересня чільні політики та експерти двох держав провели у Києві українсько-російську консультативну зустріч під гаслом „Росія й Україна на шляху до стратегічного партнерства".

Хоча журналістам сказали, що зустріч мала „неофіційний характер", але з усього видно, що готували її справжні прагматики. Про це свідчать слова „На шляху до стратегічного партнерства". Отже йдеться про тверезий погляд на нинішню ситуацію, коли сторони прагнуть до такого партнерства, хоча на ділі ситуація не відповідає такому визначенню. Другим свідченням є той факт, що в зустрічі не взяли участи ні Павло Лазаренко, ні Євген Марчук, ні Олександер Мороз, як не було і російських Алєксандра Лебедєва, Юрія Лужкова чи Геннадія Зюганова.

Зустріч провели такі недержавні організації, як Національний інститут українсько-російських відносин при Раді національної безпеки і оборони України, Український центр економічних і політичних досліджень і Рада зовнішньої оборонної політики при президенті Росії.

З української сторони у зустрічі взяли участь секретар Ради національної безпеки і оборони Володимир Гурбулін, віцепрем'єр-міністер з питань економічної політики Сергій Тигіпко, президент Українського Союзу Промисловців і Підприємців Анатолій Кінах, амбасадор України в Росії Володимир Федоров і заступник міністра закордонних справ України Костянтин Грищенко.

Російську сторону представляли голова колегії російської Ради зовнішньої оборонної політики Сєргєй Караганов, президент Російського союзу промисловців і підприємців Аркадій Вольський, амбасадор Росії в Україні Юрій Дубінін і перший заступник російського міністра закордонних справ Боріс Пастухов.

Учасники зустрічі проаналізували стан виконання широкомаштабного українсько-російського договору, підписаного у травні 1997 року та інші актуальні проблеми. Відбулися дискусії з питань українсько-російських відносин в контексті національної та европейської системи безпеки. Були пошуки шляхів формування дієвих механізмів для виконання українсько-російського договору. Ю. Дубінін запропонував забезпечити не декляративне, а дієве оформлення спільного економічного простору з вільним пересуванням товарів, послуг, робочої сили тощо. А вже після того конкретизувати поняття стратегічного партнерства.

С. Тигипко в свою чергу зазначив, що Росія має зліквідувати дискримінаційні закони щодо українських товарів, врегулювати митне законодавство та збільшити товарообмін. Без цього неможливо говорити про поліпшення міждержавних відносин.

Дискусії були досить напружені, але сторони намагалися уникати гострих фраз і епітетів. Тим більше, що готується візита Президента України Леоніда Кучми до Росії з метою підписання програми десятирічного економічного співробітництва. Треба було знайти спільні інтереси, а не сваритися.

Врешті сторони вирішили звернутися до своїх президентів з пропозицією створити українсько-російську консультативну раду, до якої увійшли б науковці, підприємці і громадсько-політичні діячі обидвох держав. Рада має бути громадською організацією і складатися з двох національних частин, очолюваних українським і російським співголовами. Термін уповноваження персонального складу кожного скликання — два роки. Засідання проводяться не рідше, ніж один раз на рік по черзі — в Україні і Росії. Рішення приймається консенсусом. Фінансування здійснюється на партнерській базі.

До справжнього ж партнерства, мабуть, ще далеко. Російська сторона активно накидає Україні свої ідеї й агресивно обмотує Україну договірним павутинням.

Як відомо, у серпні цього року міністер закордонних справ України Геннадій Удовенко відвідав Москву, де зустрівся з Євгенієм Прімаковим, а міністер закордонних справ Росії Ігор Сєргєєв відвідав Крим, де в той час відпочивав Президент України Леонід Кучма. В цей самий час на території України проходили миротворчі навчання „Сі Бріз-97", які так дратували росіян.

Г. Удовенко з Прімаковим говорили про всебічну інтеграцію, дружбу і зближення народів та про „необхідність координації дій на міжнародній арені". Хоча насправді дії Росії свідчать, що вона намагається зневтралізувати співробітництво між Україною і НАТО, а також накласти економічні кайдани на Україну. Все це безперечно, зобов'язує українських керівників до особливої пильности і обережности.

Михайло Шпонтак

ОСТАННІ ШАНСИ РОСІЇ

Настійкий, мінливий і непередбачний гльобальний стан, в якому завмирають нормальні критерії дальшого розвитку міжнародних стосунків, виглядає, спонукав відомого політичного аналітика проф. Ричарда Пайпса написати довший есей п. з. „Із Раша стилл ен енемі?" (Чи Росія є ще й далі ворогом?), у журналі „Форейн Аффейрс" за вересень-жовтень 1997 року. Стаття заторкує життєві інтереси України і тому варто її хоч коротко прокоментувати для українського читача.

Недосвідчена демократія

Хоч Росія, — пише автор, — офіційно не вважає демократії Заходу своїми антагоністами і ввійшла до об'єднаної Ради НАТО з дорадчим голосом, одначе побоювання залишилося, бо багато що в післякомуністичній Росії залишилось нерозв'язаним і неполагодженим. Недосвідчена демократія змагається з традиційними силами шовінізму й імперіялізму, які значно гальмують завдання перебудови російського суспільства. Росіяни заскочені швидкістю і маштабом змін, які вони переживають, і не знають, в якому напрямі їх продовжувати. Розвалена імперія ослаблена, але хоча б через її ґеополітичне розташування в серцевині Евразії, Росія спроможна впливати на ґльобальний стан рівноваги, і це мусить взяти до уваги світ.

По упадку царського режиму в 1917 році большевики захопили владу не для реформ країни, але для „особливих потреб" імперіялістичної Росії, — здобуття бази для підготови світової комуністичної революцій. Щоб залишитись при владі, большевики вдавалися до провокацій і революцій в країнах Заходу, що у певній мірі привело і до Другої світової війни. По війні Москва свідомо спричинила холодну війну зі ЗСА і Західньою Европою для виправдання своїх експансіоністичних зазіхань. Російська влада, що прийшла після упадку Комуністичної партії в 1991 році, змушена була офіційно відмовитися від претенсій до Заходу.

Коли совєтсько-російський режим потребував міжнародного напруження, то його демократичний наслідник потребує мирних стосунків з іншими країнами, щоб зменшити мілітарні витрати та притягнути закордонний капітал. Ясно, стверджує автор, що в інтересі Росії було б плекати якнайкращі стосунки з рештою світу, а особливо зі ЗСА. На жаль, Росія не цілком зреклася совєтського спадку. Для росіян дорога до цивілізованого суспільства буде довга, крута і важка, бо вони повинні відмовитися не тільки від комунізму, але й від царського єдиновладдя та його партнера, Російської Православної Церкви. Остання століттями служила не Богові, а державі у підкоренні громадян, активно виховуючи негативне поставлення до цінностей західньої цивілізації. Росія несе великий тягар історії, яка вчила людей як вижити, а не як осягнути життєвих успіхів.

Безкровна революція в 1991 році, — продовжує автор, — оголосила Комуністичну партію поза законом, сприяла мирному розвалові Совєтського Союзу, але обіцяна демократія в численних сферах життя не здійснилася. Нове співіснує із старим у важкій симбіозі. Нова еліта не з'явилась, політичні, економічні, мілітарні й культурні інституції діють під проводом колишніх комуністів. Держава залишається під контролею лівих і націоналістів-шовіністів, вороже наставлених до Заходу. Большевики, захопивши владу в 1917 році, знищили всі символи поваленого царизму, а сьогоднішні демократи залишили на місцях пам'ятники своїх попередників, без заміни теперішними символами свободи.

Тужать за втраченим

В сьогоднішній економічній ситуації звичайні обивателі не цікавляться зовнішніми справами, хоч прагнуть жити „як на Заході". Обивателі не є політичні, але за всі свої недотягнення вони оскаржують чужинців. Для росіян порівняння їхньої країни з Третім світом —це найгірша зневага. Їх менше непокоїть низький життєвий рівень, як втрата сили і впливів. Сила і впливи у формі імперської величі та мілітаризми для них — понад все.

Тепер керує країною прозахідне крило — Борис Нємцов, Віктор Черномирдін, Чубайс й інші реформатори вільного ринку, але ж вони не міцно сидять у сідлах. На їх пости чатують лідер комуністів Зюганов, генерал А. Лебедь, посадник Москви Ю. Лужков, шовініст В. Жириновский і інші імперіялісти. При допомозі СНД, мілітарних договорів безпеки, економічних шантажів Росія втручається у внутрішні справи сусідніх країн. Головним інструментом „реінтеґрації" сьогодні є російська армія, що повинна занепокоїти світ, бо грізний офіцерський корпус є найбільш мстивою групою російського суспільства. Хоч російські збройні сили є здеморалізовані і без потрібних фондів, але їхня командна структура залишилась неушкодженою й охоплює цілий простір колишнього Совєтського Союзу. За вийнятком країн Балтики та Азербайджану, російські війська розташовані в кожній колишній совєтській республіці. Доктрина Брежнєва ще далі чинна. Москва вважає, що кожна країна, яка була часткою розваленого Совєтського Союзу, залишається у сфері її інтересів і безпеки. Деколонізація стала половинчастою.

Російське вторгнення, — пише автор, — і порушення суверенітету відновлених незалежних держав може привести до конфлікту між Сходом і Заходом. Захід „мовчазно" визнає країни, що були частинами Совєтського Союзу, леґітимними об'єктами сфери впливів Росії; в той самий час „радить", щоб Москва респектувала суверенітет нових незалежних держав. У випадку конфлікту між Росією і колишніми республіками (СССР), европейські альянти дальше вислову жалю і співчуття не підуть.

Нова Росія — старі цілі

Для якої цілі, — запитує автор, — Росія потребує модерні збройні сили? Нова мілітарна доктрина з 1993 року, підписана Єльцином, говорить про оборону „вітальних інтересів". Які це життєві інтереси, ніде в новій доктрині не спрецезоване. Реставруючи престиж надпотуги, Росія використовує збройні сили для відновлення російської „сфери впливів" щоб знову стати вирішальним чинником у світовій політиці.

Неможливо передбачити, — каже автор, — який напрям вибере теперішня Росія, прозахідній чи проти Заходу. Політичні структури країни крихкі, а настрій її народу надто мінливий для будь-якого передбачення. Правдивий національний інтерес Росії вимагає прозахідньої орієнтації, інтеґрації у світову економіку. Одначе імперські амбіції тягнуть Росію до співпраці з країнами, які з тих чи інших причин наставлені вороже до Заходу. Цей курс для росіян спокусливий, бо наздогнати Захід мілітарно набагато легше, ніж економічно. Проте було б великою помилкою, коли б Росія відкинула шанс стати цивілізованою країною.

Чи Москва є ворогом, покищо важко відповісти. Одначе Росія може стати суперником Заходу, якщо ті, котрі керують її долею, продовжуватимуть використовувати політичну недорозвиненість і глибоке упередження росіян — знову з аспіраціями до незаслуженого ореалу. Росія може стати ворогом Заходу, якщо замість розбудови країни після сім років нечуваного саморуйнування її лідери наново спробують втікати від труднощів через самоізоляцію.

Свій аналітичний есей автор, колишній співробітник Ради крайової безпеки ЗСА в 1981-82 роках, закінчує словами побоювання, що коли Москва не спроможеться дивитися в обличчя реалій і спробує надоложути внутрішні труднощі новими великодержавними претенсіями, то другого шансу для демократизації воне вже може не одержати.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про прощання з вікном

Рівно 15 років я гляділа крізь це вікно на „Божий світ", на небо у всіх його барвах та настроях, на тих декілька дерев, що стояли в його рамках, то зелені то жовті, то сумно безлисті, і на цей постійний рух авт на двох вулицях, що переділювали „наш" дім — дім УН-Союзу, в якому ми так добре себе почували.

У тому одному вікні, в яке я завжди зазирала на світ, він немов відбивався у цілості, цей живий, постійно рухливий світ, що так само відбивався у наших вістках, статтях чи думках.

Я знала, що кожного ранку — літо це, осінь чи зима — я буду бачити те життя, що переливалося у різних формах, яке мало все нові та цікаві дієві особи, все нові події, сумні та веселі й зовсім байдужі. Це життя плило також у безконечній черзі авт, які з лівої сторони їхали в напрямі ріки Гадсон, а правою — до Джерзі Ситі. Часто можна було бачити із „мого" вікна сумну долю нелеґально запаркованих авт, коли до них прикріплювали „кайдани", що не дозволяли рушити з місця, часто можна було завчасу завважити гостей, що ішли до нашої редакції, а кожного дня приходили післанці із спішною почтою.

Скільки життя, скільки дії, скільки навідомих, але дуже різних прежирвань і подій відбувалося саме перед моїми очами, за шибою цього одного вікна.

В полудневих годинах перед „моїм" вікном роїлося від прохожих. Це були звичайно десятки працюючих в будівлі УНС та довколичних, яких з кожним роком немов ставало більше. У гарну пору вони ішли повільно, не поспішаючи, звичайно цілими групами, зимою бігли ховаючи плечі від сильного вітру, що постійно проникав від ріки. Не раз хотілося мені відгадати про що вони говорять, яка доля цих незнайомих, а все ж якось знайомих з вигляду людей.

Часом доглянула я відому постать з бюр УНС або з наших співробітників і тоді це, що доводилося бачити, було ще більше близьким. Воно немов становило нерозривну частину мого місця в редакції, нерозривну частину того куточка, в якому моїм найбільшим приятелем було це вікно. Скільки соток тижневих „ОК" постало, коли гляділа я крізь нього, скільки разів шукала я в ньому творчого натхнення, настрою, що зроджувався не лише з думок, але і з барви неба, яке гляділо крізь шибу, раз ясно, то знову понуро, сіро. Деколи плакало воно рясним дощем, а іншим разом сміялося веселими сніжинками.

Довгими роками я шукала завжди крізь це вікно в полудневих годинах так добре мені відому похилу віком постать, із невідмінною паличкою в руках. Наш щоденний гість і почесний співробітник ред. Іван Кедрин ніколи не зміняв часу і своїх звичок. Я знала точно, коли він буде йти, біля якого стовпа він пристане і з ким зачне розмову. Я бачила, як з кожним роком було йому важче іти, але однак він був, як літо так зима, у моєму вікні, завжди у цій самій порі дня, як нерозривна частина нашої редакції. Від двох років я вже не шукаю — на екрані мого вікна залишилося порожнє місце. Часом появиться інша відома мені постать, але мигне і вже її вдруге не бачу. Часом біля „мого" вікна стане головний редактор і мовчки обсервує життя за ним та події, що просуваються.

Час-до-часу у теплу пору „моє" вікно, як усі інші, змивали зі зовні молоді люди, зависаючи на сильних шнурах. Вони усміхалися до мене, а я до них, бо це була також частина тої активности, яка дає нам, журналістам, причину писати про звичайне життя і малювати те, чого інші не завжди добачають.

Сьогодні востаннє я шукаю „надхніння" дивлячись через це вікно, що стало моїм найкращим другом за ті довгі роки моєї праці у редакції. Але сьогодні по ньому, хоча це соняшний день, спливають безперервно сірі краплі води — це нові власники миють і причепурюють цей донедавна „український дім". Я знаю, щ[illegible] відбувається лише з[illegible]йне миття, але мені [illegible]чусь здається, що моє вікно плаче, плаче за тими, що залишають його для інших. П'ятнадцять років ми були добрими і близькими друзями. Таких добрих, мовчазних друзів не легко знайти вже сьогодні. Чи знайдуться вони на тому далекому, чужому місці?

О-КА

Левко Хмельковський

Тернистий шлях до України

Юліян Химинець, „Тернистий шлях до України", упорядкування та підготова тексту Марії Химинець, передмова Василя Худанича, Ужгород, МПП „Гражда", 1996, 396 стор.

Історія Закарпатської України — тема книг д-ра Юліяна Химинця „Тернистий шлях до України" і „Мої спостереження із Закарпаття", які разом з додатками літературних статтей, життєпису автора, світлин і відгуків про книги складають том посмертного видання праць вченого. До тому включено також статтю Марії Химинець „Організоване жіноцтво Карпатської України (1919-1939)" і спогад Ярослава Гайваса „Поручик Іван Кедюлич-Чубчик".

Закарпаття — невід'ємна частина великої України, але яка ж трагічна! Уже саме географічне розташування цього краю визначило його бурхливу історію, бо кожен з володарів-сусідів намагався будьщо привласнити собі ласий шматочок землі, а його мешканців навернути на своїх підданих. Історію цих змагань автор простежує у книзі від первісних культур через прихід мадярів у 896 році, пізніші намагання Мадярщини і Чехо-Словаччини мати Карпатську України за свою провінцію.

Особливий інтерес має новітня історія Закарпаття, починаючи від Другої світової війни. 14-го березня 1939 року проголошено незалежність Карпатської України, наступного дня в приміщенні гімназії в Хусті обрано сойм на чолі з Августином Волошином. Але того ж дня мадярські війська почали окупацію Закарпаття. „Карпатська Січ" стала реґулярною армією республіки, але сили були надто нерівні.

У листопаді 1944 року з'їзд народних комітетів в Мукачеві прийняв Маніфест про возз'єднання з Україною. Звісно, після прежитого в мадярській новелі завтрашній день видавався закарпатцям сповненням їхніх мрій і надій. Важке завдання перед автором книжки: з одного боку, українці Закарпаття й справді возз'єдналися з великою Україною, а з другого — ця вимріяна Україна перебувала у комуністичній неволі, і в міжгір'я Карпат були негайно пренесені усі атрибути совєтського режиму. Щонайперше було знищено Українську Греко-Католицьку Церкву, провідником якої був до дня своєї таємничої загибелі єпископ Ромжа. Потім „соціялістичні перетворення" пішли низкою — колективізація „розкуркулювання", виселення, арешти, насаджування керівної номенклятури московського походження, нещадна експлуатація на межі знищення природних багатств.

Закоханий у рідний край автор книги, відверто розповідаючи про большевицькі злочини в Закарпатті, усе ж не може відійти від певних стереотипів, коли веде мову про так званий розквіт економіки, культури і освіти за радянського часу. Позбавившись мадярського володарювання, закарпатці возз'єдналися з Україною, а насправді потрапили в ще гіршу пастку, у якій втрачала своє єство й уся Україна.

По війні у Закарпатті, пише автор, „створюється мережа ліспромгоспів і лісокомбінатів, просто лісопильних заводів, здійснюється кооперація дрібних виробників і кустарів, які згодом були введені в систему промкооперації. Це була велика і вельми корисна робота — за 1946-1947 роки відкрито 82 артілі промислової, лісопромислової кооперації і кооперації інвалідів". На мою думку, насправді йшлося про унеможливлення розвитку приватного підприємництва, що і в Закарпатті, і в усьому СССР обернулося занепадом виробництва товарів для народу. Артілі були потрібні комуністам також для полегшення ідеологічного перевиховання закарпатців, „зачумлених Заходом", для повсякденного котролю їхнів настроїв і думок.

Автор пише: „За повоєнні роки на Закарпатті здійснено індустріялізацію, яка дала людям десятки тисяч нових робочих місць. Усе це виросло з державних капіталовкладень, сума яких за цей період становила 5 мільярдів карбованців, із самовідданої, хоч низькооплачуваної праці закарптаських трударів". Це совєтська статистика, яка не передає багатьох нюансів, властивих соціялістичному виробництву. Наведу рядок з книги: „Наші сусіди за Тисою і Дарґовим пішли настільки вперед, що коли в якесь містечко в УР чи ЧСФР радянська людина вперше потрапляла й заходила у перший-ліпший магазин, то впадала у шоковий стан при огляді багатства асортименту товарів". Чого варта ота статистика після такого визнання?

Величезні можливості для молоді, про які пише автор, безплатне навчання, стахановські школи, сотні людей, залучених до культурно-освітньої роботи — усе це може радувати, коли б не одна обставина: йдеться про суворо цензуровану і спрепаровану в комуністичному дусі освіту й культуру, покликану позбавляти українців усього національного і ліпити з них „нову радянську людину".

Ще раз хочу підкреслити, що у книзі наводяться й численні факти народного горя, завданого комуністичним режимом. Звісно, комісари могли не носити зброї, бо мали інші методи впливу на населення, який полегшувався й тим, що для закарпатців не було іншого шляху, як йти до України, і це їхнє прагнення якнайбільше відповідало імперським плянам Сталіна. А що люди нічого не знали про країну „всенародного щастя", то вони не тільки дізналися, а й особисто вистраждали усе те, що замасковане під звитяжними рапортами п'ятирічок.

Поза цим зауваженням, необхідним, на мою думку, особливо для закордонного читача, вважаю книгу доктора Юліяна Химинця дуже важливим внеском у історію України, особливо важливим для науковців і студентів зі Сходу, які досі були не так уже й обізнані в історії Закарпаття. Перед ними в новому освітленні постає також історія створення і бойових дій чехословацької армії в СССР, яка насправді складалася переважно із закарпатських українців і зазнала нещадного знищення в усіх боях — від Соколова до Дуклі — не тільки через дурість командування, а й з певних далекосяжних розрахунків сталінських ідеологів. Їм заважали навіть ті українці, що побували у німецькій окупації, що вже й говорити про тих, хто звик до боротьби за волю і незалежність.

Моїм обов'язком є також застерегти читача про численні видавничі помилки, які, на жаль, є у цьому цінному й ошатному виданні. Одна з найпомітніших — пропущений розділ при складанні змісту. Проте уважний читач спроможеться знайти істину і вибачить цю ваду, досить поширену в українських виданнях.

...Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні прислати до редакції „Свободи"разом з двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Хорові „Прометей" у Філядельфії — 35 років

Щоб хоровій одиниці втримати високий мистецький рівень впродовж десятиліть, потрібно постійної і наполегливої праці хористів, диригента і акомпаньятора. Також відповідний добір хорових творів та їх виконання, складення програми, строї — все це під обстрілом публіки і музичних критиків. Всі ті вимоги розуміли голови і управи чоловічого хору „Прометей" впродовж 35 років і робили все можливе, щоб хор, будучи на відповідному рівні, служив українській громаді у Філядельфії, а також поніс рідну пісню у світ. І ці шляхи у світ відкрилися. Автобуси, залізниця, літаки несли „прометеївців" до міст ЗСА, Канади, Европи та до місця народження рідної пісні, до вимріяної України.

Восени 1962 року кілька любителів співу при підтримці 17-ти досвідчених співаків-хористів організували чоловічий хор. На мистецького керівника запрошено Івана Задорожного, відомого музиколога і диригента з Ню Йорку, і Лідію Бульбу, як акомпаньяторку. В такому складі, бо кращого не можна було собі навіть уявити, вже в скорому часі „Прометей" підготував програму, з якою міг успішно виступати на різних імпрезах, а через деякий час — зі самостійними концертами в українських осередках у Честер, на „Союзівці", „Верховині" та в інших місцевостях, часто при співучасті оперової співачки Марти Кокольської-Мусійчук.

Після самостійного концерту в Ню Йорку знаний музичний критик Теодор Терен-Юськів писав у „Свободі" 21-го травня 1965 року: „В цілому — це був повний успіх! Мені особисто приємно, що мої побажання успіхів цьому хорові в такому короткому часі здійснилися. Хор „Прометей" висунувся цим концертом безапеляційно на перше місце між усіма нашими аматорськими чоловічими хорами в ЗСА. „В тому часі, на запрошення Управи, часто виступали артисти-солісти Іван Самокішин і Анатоль Радванський разом з хором як солісти, мимо того, що особовий склад хору мав доволі багато солістів. Іван Павлічка, Богдан Сас, Богдан Сілецький, Омелян Татунчак, Зенон Чорнобіль — тенори, Володимир Карпинич, Ігор Кушнір — баритони, Євген Білинський — бас.

Тяжка недуга, а відтак невблаганна смерть І. Задорожного вкрила смутком українську громаду в Америці і Канаді. Його лагідну вдачу і майстерність любили хористи і публіка. Все ж таки, хор не припиняв своєї діяльности. На прохання Управи, з Трентону приїздив Володимир Третяк, а згодом Роман Степаняк з Ню Йорку, досвідчені диригенти, так що проби хору і концерти відбувалися за наперед визначеним пляном. Часто доводилося завжди жартівливій і в доброму настрої піяністці Л. Бульбі переводити проби: повторювати чи вивчати нові пісні. В 1969 році Управа домовляється з молодим диригентом Михайлом Длябога, який переїжджає до Філядельфії. З того часу починається новий розділ в історії „Прометея".

Ще в 1965 році, після концерту у Вілмінґтон, американський музичний критик Отто Деком в місцевому журналі писав : „Шкода, що багато подібних пересаджених, культурних одиниць зникає. Здається, не більше як двом співакам було менше сорок літ. Коли вони відійдуть, така група пропаде". Може, молодий диригент і не знав про ту доволі трагічну заввагу, але відчув, що хор потребує „свіжої крови". Своїм молодецьким запалом зумів заохотити старших пластунів, сумівців, студентів от просто — співати! Спочатку незручно було молодикам сидіти біля „сорокалітніх і більше", вдивляючись у ноти і несміливо підспівуючи. Але при завзятій праці час проходив, і як вперше виступив відмолоджений хор, філядельфійська публіка сердечно вітала свого „Прометея" та енергійного і симпатичного диригента.

Хор „Прометей".

На запрошення українських організацій, а нераз і американських, як також з власними концертами, „Прометей" відбув успішні виступи в більших і менших містах Америки та Канади. Оплески, квіти, подяки все більше і більше заохочували „прометеївців" до більшого зусилля. Не можна поминути акомпаньяторок, які своєю масістерністю підсилювали і збагачували хоровий спів. Відома у Філядельфії дириґентка жіночих ансамблів Ірина Чума була також помічною у вивченні нових пісень, як також молоденькі піяністки Галя Мазурок-Рей та часово Оленка Куземська-Карпинич, Христя Остапович і Дозя Сиґіда-Кріслата.

Затісно зробилося „Прометеєві" в Америці, глянув на Европу. Скортіло і там заспівати. Завдяки бандуристові-співакові В. Луціву, який організував концерти в Англії, а філядельфійській громаді і підприємцям за фінансову допомогу, в 1980 році хор вирушив у перше своє турне по европейському континенті. Концертуючи в Англії, Франції, Голляндії і Німеччині для української і чужинецької публіки, скрізь вітали хор „Прометей" із захопленням і щедро нагороджували оплесками.

Місцева преса високо оцінювала мистецьке виконання хором українських та західньо-европейських композиторів. Акомпаньяторка Ірена Пелех-Зварич виступила як солістка, виконуючи фортепіянові твори Лисенка, Косенка, Ревуцького і Шопена. Музичні критики похвально висловлювалися про гру молодої піяністки, а слухачі нагороджували її оплесками та квітами.

За чотири роки хор „Прометей" вдруге виїхав у турне по Европі. В Швайцарії виступав з власними концертами, а в Монтро приймав участь в Міжнародному фестивалі хорів. Відтак — виступ у Зальцбургу, де прометеївців вітав особисто американський ген. консул Е. Ґ. Томас. Ще кілька успішних концертів були в Німеччині і Франції.

Несподівана щаслива вістка задзвеніла з Києва на ввесь світ: Україна — вільна, незалежна держава! Це для „Прометея" радість і мрія — поїхати на рідну землю з піснею, яку повезли зі собою співаки різних хорів, плекали і зберегли її на чужині. Від мрії — до діла! Знову при наполегливій праці хор був готовий в найщасливіше турне. Під керівництвом Адріяна Бриттана — скрипаля і диригента — та при співпраці І. Пелех-Зварич, а також концертової піяністки Лесі Рудий-Пенкальської, підготовлено новий репертуар. Управа знов зустрілася з великими видатками з так вимріяним турне, та самі хористи вирішили покрити подорожі і 16-го серпня 1995 року відлетіли на Україну.

Нелегко описати всі зустрічі з рідними, знайомлення з чужими, але так близькими серцю земляками. Концерти в Івано-Франківському, Чернівцях, Тернополі, Львові, Трускавці і Дрогобичі — це ентузіязм, сльози радости, оплески, квіти. Все ж таки треба відзначити спільний виступ „Прометея" разом з львівським чоловічим хором „Гомін" в театрі опери та балету ім. І. Франка у Львові в концерті, присвяченому четвертій річниці незалежности України. Хором диригував А. Бриттан при фортепіяновому супроводі Оксани Фесюк зі Львова. Повернувшись з турне, прометеївцям залишився на спомин чарівний сон з чарівної України.

Треба згадати також голів Управи, що своїм організаційним хистом причинилися до успіхів хору. Ними були Ярослав Бернадин, Ігор Правдюк, Олександер Білик, Мар'ян Капій, Орест Збир, Микола Касіян, Ігор Кушнір, Омелян Татунчак, Олег Прасіцький, Володимир Віршук, Павло Галас та теперішній — Василь Панчак.

Під цю пору, вже другий рік, хором диригує Нестор Кизимишин. Закінчивши у Львові Музичний Інститут, спеціялізувався в хоровому мистецтві, а згодом переїхав до ЗСА.

З 35-річчям творчого життя чоловічого хору „Прометей" — щирі вітання та побажання витривалости й дальших успіхів в плеканні української пісні поза межами України і співпраці з хорами на рідній батьківщині!

Зенон Чайківський

Амбасада...

(Закінчення зі стор. 1)

шення кримінальної справи. Таким чином Ренажевський при сприянні О. Литвака фактично добився того, що справу не розслідується, чужоземний інвестор, який вклав понад 700,000 дол., не тільки усунений від контролі за діяльністю генерального директора А. Попадюка, але й позбавлений вкладених інвестицій та будь-яких прибутків від них.

Дивним є те, що втретє матеріяли скеровується для перевірки в прокуратуру Івано-Франківської області, яка, як свідчать документи, не хоче і не може провести ні перевірки, ні порушити кримінальну справу. Це дає підставу зробити висновок, що матеріяли навмисне намагаються залишити без належного розгляду з тим, щоб прикрити незаконні дії А. Попадюка, а працівники прокуратури, які цим займаються, є під його впливом і впливом О. Литвака, — твердить М. Гельбіг.

На закінчення ставить М. Гельбіг публічно О. Литвакові запити: „Чи правда те, що ви давно знайомі з А. Попадюком, а ваші товариські стосунки тягнуться з тих пір, коли ви були кандидатом на депутата до Верховної Ради України, коли А. Попадюк фінансував ваші вибори? Чи правда те, що користаючи з близькости вашої особи до Президента України, А. Попадюк у співпраці з вами за останні роки викорінив цілі ряди чесних людей з політичного і економічного проводу Івано-Франківської області для власного збагачення і для полегшення своєї корумпованої діяльности. Кажуть, що навіть державний податковий інспектор пані Коцюба працювала для Попадюка, а відтак за особливі заслуги перед „Авскопрутом" у сприянні приховування податків в 1995 році була призначена фінансовим, а пізніше заступником директора спільного підприємства „Авскопрут". Якщо це так, то чи не є ці дії 'корупцією'? Бо в такому випадку порушення кримінальної справи та її об'єктивного розслідування мені годі сподіватися".

М. Гельбіґ дальше твердить, що коли вона подала кримінальну скаргу на А. Попадюка, його контакти з О. Литваком виявилися безцінними. Вона не сподівалася в Івано-Франківському іншого, як того, що сталося. Однак, коли документи почали зникати не тільки з Івано-Франківської прокуратури, але і з Києва, з Генеральної прокуратури, М. Гельбіг таки добилася, щоб слідство все таки було відкрите 8-го серпня ц. р. Але тут знову „благословенна рука" О. Литвака допомогла А. Попадюкові. Свого заступника, котрий очолював її справу, В. Щоткіна, Литвак замінює Ренажевським з Івано-Франківського.

В основному М. Гельбіг закидає А. Попадюкові не тільки фальсифікацію кожного документу спільного підприємства, нелегального перепродажу авт, присвоєння валютних фондів з готелевого обороту та вкладів американського партнера, але із фальсифікації кожного фінансового звіту, інвестиційного сертифікату, спрепарування фіктивних торговельних контрактів та присвоєння понад 5 млн. дол.

Дня 7-го жовтня ц. р. від американської амбасади в Києві, за підписом амбасадора Г. Міллера, було зроблене офіційне звернення до Василя Дурдинця, голови Національного бюра розслідувань України про вияснення ситуації щодо питань готелю „Роксоляна" у Івано-Франківському та скарг М. Гельбіг.

Громада...

(Закінчення зі стор. 1)

бійців УПА у визвольній боротьбі з окупантом і невинною кров'ю цивільного населення, ніколи не можна забувати, бо це факти історії на прикладах, яких треба вчитися, щоб зміцнювати незалежність України та усвідомлювати молодше покоління. Тому відзначення тих епохальних подій започатковано вже у квітні 1997 року на Конґресі Українців в Польщі, котрий відбувся у Варшаві.

У Ню Йорку згаданий діловий комітет у співпраці з Науковим Товариством ім. Шевченка вирішив ті події відзначити науковою конференцією в суботу, 18-го жовтня, в 2-ій год. по полудні в будинку НТШ, 64 Четверта авеню. Програмою конференції проводитиме проф. Володимир Стойко /НТШ/, з доповіддю „Акція Вісла та її наслідки з перспективи 50-ти років" виступить проф. Стефан Заброварний з Щеціна у Польщі. Про нові архівні документи про депортації українців Польщі 1939 - 47 доповідатиме проф. Володимир Сергійчук /НАНУ Київ/, а про боротьбу УПА на Закерзонні та великий рейд на Захід говоритиме майор Петро Содоль.

Другою частиною святкувань буде ювілейний концерт, що відбудеться у неділю, 19-го жовтня, в год. 2:30 по полудні в залі школи Купер Юніон, Схід 7-ма вулиця і Третя авеню. У концерті беруть участь маестро Олександер Слободяник, тенор Володимир Гришко, кольоратурне сопрано Олександра Грабова, вокальний ансамбль „Промінь", кер. Богданна Волянська, та монтаж прозірок, підготовлений Петром Бокалом. Веде програму концерту Володимир Курило. В рамках святочних відзначень напередодні ювілейних святкувань у п'ятницю, 17-го жовтня, Об'єднання Українців Закерзоння і Літературно Мистецький Клюб о год. 7-ій вечора відкриє виставку „1947, „Акція Вісла " у галерії „Маяна", 136 Друга авеню.

Крім того, виготовлено відзнаку-жетон проєкту Христини Котляр-Ясінської, котру буде можна придбати під час святкувань.

Відбулася...

(Закінчення зі стор. 1)

може працювати з такою людиною". Д.Леві запевнив, що в найближчий час вдасться до „конкретних дій".

Особи з оточення міністра закордонних справ стверджують, що Д. Леві найбільше обурений тим фактом, що його не повідомили про плян розвідувальної служби Моссад вбити лідера Гамасу в Йорданії. Дальше вирішування того конфлікту здійснювалося також без участи Д. Леві. І навіть про підготову таємної зустрічі Б. Нетаняг з Я. Арафатом Д. Леві нічого не знав, хоч саме він займається усіма питаннями взаємин з палестинцями.

Будова церков в Україні поступає вперед

Однією з ряду церков, що є в процесі будови в Україні, є греко-католицька церква св. Покрови в селі Тростянець Золочівського району Львівської области. Про історію початків будови тієї церкви було поміщено в числах „Свободи" ч. 91 1991 року і ч. 189 1993 року, де було сказано що фундаменти мурувались ще в 1925 році, одначе через брак грошей будову було перервано і аж у 30-их роках закінчено мури церкви. Совєтська окупація Галичини стримала дальшу будову аж до 1989 року. З того часу промотором і душею будови став колишній вояк дивізії Михайло Стрихар, а головою Церковного комітету вибрано молодого чоловіка Дмитра Бурдика.

З того часу будова церкви поступає поволі етапним порядком вперед. Дивлячись на попередні світлини, що були поміщені в повище наведених числах „Свободи", то ця остання світлина відповідає уже дійсним плянам архітекта, які рисувались ще десь у 20-их роках. Ідентична церква того архітекта була збудована ще перед останньою війною десь на Дрогобиччині.

До закінчення церкви в Тростянці залишилось вставити вікна, які є готові і стоять в церкві, положити з камінних плиток підлогу, збудувати сходи на хори і малювання. Двері до середини церкви є уже вставлені, яких на тій світлині не видно. Щоби усе те закінчити (тільки повище наведене) потрібно ще багато зусиль, а ще більше грошей, яких у сьогоднішніх трудних обставинах громада не має. Тому, щоб закінчити цей необхідний етап будови цього прегарного Божого Храму, Церковний комітет і громада села Тростянець звертаються з гарячим проханням до громадян діяспори прийти їм назустріч з матеріяльною допомогою.

Дари на цю церкву проситься надсилати до: Michael Berezowsky, 330 Woodbridge Ln., Ortonville, MI 48462.

Церква в Тростянці цього року.

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
дорогої ДРУЖИНИ, МАМИ і БАБИ

бл. п.
МАРІЇ ЛАБУНЬКИ (ІРИНИ)

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

у п'ятницю 17-го жовтня 1997 р. у храмах:

св. Юра в Ню Йорку, год. 8:30 рано;
св. Архистратига Михаїла у Філядельфії (Дженкінтавн), год. 6:00 веч.;
св. Покрова у селі Котів, Україна;
св. Миколая на Аскольдовій могилі у Києві;
св. Андрія Первозванного у Мюнхені, Німеччина.

Просимо про молитви за спокій душі покійної.

Муж — МИРОСЛАВ з родиною.

Ділимося сумною вісткою з рідними, приятелями та знайомими, що в середу 8-го жовтня 1997 р. несподівано відійшов у вічність на 63-му році життя наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬ

бл. п.
ЮРКО ГОЛЮКА

ПАНАХИДА — п'ятниця 10-го жовтня 1997 р. о год. 7:00 веч. в похоронному заведенні Fredrick Funeral Home 192-15 Northern Blvd., Flushing, N.Y. 11358. Tel.: (718) 357-6100.

ПОХОРОН — субота, 11-го жовтня 1997 р. о год. 11-ій ранку з церкви св. Юра в Ню Йорку на кладовище св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Залишені в глибокому смутку:
дружина — ЛЕСЯ
сини — АЛЕКС з дружиною АННОЮ
— АРТУР з дружиною ПЕТТІ
внуки — ХРИСТЯ, СТЕФЦЯ, МИХАСЬ, АЛЕКСИС і МАРКО
брат — ЛЕСЬКО з родиною
двоюрідний брат — ҐЄНИК з родиною
та ближча і дальша родина в Україні, Польщі та ЗСА.

Просимо всіх згадати покійного у своїх молитвах.

Замість квітів родина просить складатли пожертви на добродійні цілі.

Б. Головід відійшов у вічність

Мовчить телефон. Ніхто вже не піднесе трубки і не почуємо приємний голос: „Тут Богдан Головід". Не стало добродія української пітерсбурзької громади. В неділю, 21-го вересня, в наслідку виливу крови перестало битися шляхетне, добром налите серце Богдана Головода. Ця вістка, наче грім, потрясла нашою громадою. Нема особи в Ст. Пітерсбурзі, Фльорида, яка б його не знала, не зустрічала чи не користала з його поради і безкорисної послуги. Тому не дивно, що на відправи в похоронному заведені і в церкві Богоявління Господнього прибуло так багато людей. В середу, 24-го вересня, привезли тлінні останки Богдана до церкви, чудові похоронні відправи і співи отців, пароха митрата М. Берка і протопресвітера М. Петляка зворушили присутніх до сліз.

О. парох у своєму прощальному слові пригадав, що завжди мусимо пам'ятати, що наша доля по смерті залежатиме від нашого життя на землі. Християнство навчає, що смерть є помостом між цим, земним, і наступним, небесним, життям; кожному в судний день треба буде здати свій одвіт. Нині, прощаючи покійного Богдана, можемо бути певні, що його життя у небесному Божому промислі було виявом християнської любови і милосердя. Бо смерть, хоч безжалісна та неминуча, не є кінцем; хрест — це не лише символ смерти, а вияв чудесної сили, символ воскресіння і вічного життя. Покійний Богдан був людиною щирого і шляхетного серця. Ми вдячні за всі прислуги, які він усім нам робив, за любов і чемність, якими обдарував нас.

Отець парох як душпастир покійного Богдана попрощав його від себе та від усіх парафіян і попросив присутніх молитися, щоби милостивий Суддя прийняв його до вічної щасливости в Царстві Небеснім. Отець настоятель православної церкви св. Михаїла Михайло Петляк, родич покійного, попрощав від себе і від парафіян. Осиротіла родина, приятелі, всі присутні приступили до „останнього цілування" і дотиком домовини та цілуванням хреста прощали в останню дорогу Богдана. В супроводі отців і при співі „Святий Боже" винесено домовину з церкви. Довга колона авт супроводила дорогого Богдана на вічний спочинок на місцевий цвинтар „Кальварія".

Але хто був Богдан Головід, що стільки людей прибуло, щоби його попрощати, віддати йому шану та зложити співчуття сестрі Мірі з родиною? Це була людина, писана з великої літери, це був джентельмен в повнім значенні того слова. Він мав благородне серце, старався кожного розуміти, він все культурно приймав, навіть прикрі чи образливі слова. Так під час тризни Стефа Цегельська, від довшого часу знайома з Богданом, накреслила характер і трудолюбиве життя покійного. Він жив і трудився не лише для своєї родини чи приятелів — він жив для всіх, хто б не звертався до нього за допомогою, зокрема, помагав новоприбулим з України. Він жив нашим життям і нашими проблемами, але, на жаль, не мав часу для себе та свого здоров'я; він опікувався і відвідував хворих, і робив це з такою увагою і любов'ю, мов рідний. Він був одним з піонерів нашої церковної громади, дорадником усіх наших душпастирів, як також причинився до побільшення церковної посілости. Богдан був активний член Українсько-Американського Товариства, допомагав Комітетові Допомоги Україні, займався придбанням фондів на Українську Амбасаду у Вашінґтоні, на наукові інституції в Україні, на Києво-Могилянську Академію. І на всі цілі й сам щедро жертвував. Жив скромно і невибагливо, ніколи не відмовив помочі потребуючим.

Від Українсько-Американського Товариства і товаришів по зброї прощав покійного Володимир Шкільник. Не стало нам всім дорогого Богдана. Це — невіджалувана, невимовно болюча і незаступима втрата для нашої громади. З відходом Богдана Головода зійшла в могилу епоха українського Пітерсбурга на Фльориді. Вічна і славна йому пам'ять.

О. Ф.

НЕ РЕЗОЛЮЦІЙНА, А НОМІНАЦІЙНА КОМІСІЯ

В інтерв'ю із д-ром Богданом Шебунчаком в числі „Свободи" 186 з 30-го вересня помилково подано, що В. Сохан був запропонований до Резолюційної комісії Світового форуму в Києві, а має бути до Номінаційної комісії. — **Ред.**

УТОЧНЕННЯ ДАТ

У вміщеній на стор. 2 „Свободи" з 4-го жовтня ц. р. (ч. 190) статті „Історія села Кульчиці" останній абзац на зазначеній сторінці слід читати: „Гетьман Петро Конаш-Сагайдачний народився в Кульчицях імовірно 1570 року, закінчив Острозьку Академію, 1600 року прибув на Запоріжжя, брав участь у поході на Молдову, а у 1618 року — у поході польського короля Володислава на Москву і розгромив московські війська". — **Ред.**

У Києві відбулись два важливі світові з'їзди

Українська Світова Спілка Професійних Учителів (УССПУ) постала у Філядельфії 16 років тому назад. Від того часу вона постійно росте і поширюється, помимо великих труднощів, найбільше причинених таки своїми людьми через нерозуміння важности і цілей цієї організації. А мета проста: зорганізування в УССПУ всіх української національности вчителів світу, різних предметів навчання для професійного удосконалення, взаємодопомоги підручниками і різними шкільними матеріялами, видання шкільних матеріялів, виховання українських дітей в дусі любови до рідної культури і мови; допомоги тим, що вже втратили рідну мову, вивчити її до рівня культурної людини; переводу шкіл на українську мову, де ще мільйони українських дітей вчиться в чужій мові, а з тим і набирає чужої духовости. Не перераховуємо всіх справ, що УССПУ вже зробила і далі робить для добра українського народу, а головно для шкільної молоді, бо це забрало б забагато місця.

Дві православні дівчинки-україночки з Маріюполя — членкині гуртків плекання української мови (ГПУМ) при Світовій Українській Спілці Професійних Учителів (УССПУ) прощають греко-католицького Владику Любомира Гузара чудовою пісенькою про дідуся і бабусю, яка врадувала серце Владики. Це зразок правдивого екуменізму. Дівчатка: Гірман Ірина, 9 років і Фоміна Софія, 8 років.

Хочемо, однак, згадати, що дотепер УССПУ відбула вже 5 світових з'їздів. Перший відбувся у Філядельфії у 1986 р. з участю всього 30 делеґатів. А другий вже мав 80 делеґатів і відбувся також у Філядельфії в 1991 р. Коли ж Україна стала незалежною державою, то вже третій світовий з'їзд перенесено до Києва. Він репрезентував уже 500 членів світово. Рішено відбувати такі з'їзди щодва роки у днях 21-23 серпня і закінчити святом Незалежности. Тому четвертий відбувся також у Києві. На ньому було представлено майже тисячі членів. А ось недавно відбувся вже п'ятий світовий з'їзд у днях 21-23 серпня ц. р., який уже представляє майже тритисячне світове членство.

Зорганізування п'ятого з'їзду вже було готове в березні, коли розіслано тисячі програмок в різні частини світу.

Щоб не забирати часу, не будемо розписуватись про позитиви і неґативи. Труднощі були, є і будуть, і їх все треба вміло поборювати. Скромні пожертви і позичка у кредитівці допомогли фінансово. Резолюції й інші матеріяли доповнять інформацію про 5-тий світовий з'їзд УССПУ в Києві. УССПУ вирішила не лише говорити, а діяти.

Повідомляємо українську громаду, що під опікою УССПУ створено десятки гуртків плекання мови (ГПУМ), і у днях 18-20 серпня ц. р. відбувся їх перший світовий з'їзд у Києві. Про цей успішний з'їзд української молоді, як і про дальшу діяльність УССПУ подамо в наступному дописі. При цій нагоді, хоч як це прикро нам робити, просимо українську громаду допомогти нам морально і матеріяльно, бо без гроша важко здійснити хочби й найкращі ідеї. Писати на UWAPE, Attn: Z. Kwit, 804 N. Woodstock Str., Philadelphia, Pa., 19130.

Н.Н.